

Portret Rosa Manus, 1881-1943, vrouwengeschiedenis (2015)

Van stemrecht tot 'Women's Power'

Sieth Delhaas

WILPF 100 jaar: verhalen van de Nederlandse afdeling (2015)

Rosa was de tweede dochter in een welgesteld, liberaal-joods gezin met zeven kinderen.

Na de lagere school volgde ze de *Middelbare School voor Meisjes* in Amsterdam en voor de afronding van haar opvoeding bezocht zij een Meisjespensionaat in Zwitserland. Daar leerde zij de talen spreken waar zij haar verdere leven profijt van had. Ze wilde een modezaak beginnen. Haar vader, zelf tabaksmakelaar, vond dat geen goed idee. Ze deed liefdadigheidswerk tot ze gevraagd werd zich in te zetten voor het internationale vrouwenkiesrecht.

Men ontdekte haar bijzondere organisatietalent toen in 1910 in Amsterdam een congres van de *Internationale Wereldbond voor Vrouwenkiesrecht* werd voorbereid.

Daarna kwam haar internationale werk tot bloei. Ze werd gevraagd als 'special organizer' van de congressen van deze bond en in 1926 werd ze vicepresidente.

Met dr. Aletta Jacobs organiseerde ze in 1915 in Den Haag het *Internationaal Congres van Vrouwen tegen den Oorlog*. De daar aanwezige vrouwen uit zowel oorlogvoerende als neutrale landen werden opgeroepen zich te beraden op middelen om de in 1914 begonnen oorlog te stoppen. Dit vrouwenvredecongres mondde uit in de oprichting van het *International Committee of Women for Permanent Peace (ICWPP)*.

Bewust van dreiging

Aletta en Rosa zaten beiden in het bestuur totdat het ICWPP werd omgezet in het Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) en het secretariaat in 1919 naar Genève verhuisde.

Rosa werd gevraagd voor andere belangrijke vrouwenorganisaties. Zowel nationaal als internationaal. Vooral richtte ze zich in de jaren twintig op comités die zich sterk maakten voor vrede door middel van arbitrage en ontwapening, zoals het International Committee for Peace and the League of Nations. Vanaf september 1931 was ze secretaresse van het *Disarmament Committee of the Women's International Organisations*.

In 1933 werd ze voorzitter van het *Neutraal Vrouwen Comité voor Vluchtelingen* dat vooral vrouwen uit Duitsland help weg te komen. Zij werd zich steeds meer bewust van de dreiging die het nazisme voor joden betekende. In 1934 maakte ze contact met de Nederlandse

afdeling van het in dat jaar in Parijs opgerichte *Wereld Vrouwen Comité tegen Oorlog en Fascisme*.

In 1936 werd ze gevraagd als 'organizing secretary' ter voorbereiding van het congres van het *Rassemblement Universel pour la Paix (RUP)* dat in september van dat jaar in Brussel was gepland. Het werd een grootse bundeling van vijfduizend vredesactivisten vanuit de meest uiteenlopende achtergronden.

Voorjaar 1941 werd Rosa Manus door de *Sicherheitsdienst* verhoord en in augustus aangehouden wegens 'pacifistische en internationale neigingen'. Kort daarna werd zij gedeporteerd naar Duitsland en belandde via diverse gevangenissen in het *Judenblock* van het vrouwenconcentratiekamp Ravensbrück. In april 1943 kwam er een eind aan haar leven.

Het omvangrijke vermogen dat haar grootouders aan Rosa nalieten, heeft haar de mogelijkheden gegeven zich fulltime in te zetten voor de vrouwen- en vrouwenvredesbeweging.

In 1936 werd zij voor al haar activiteiten geëerd met de onderscheiding van officier in de Orde van Oranje Nassau.

Daarnaast werd haar naam door de Nederlandse Geheime Dienst bijgeschreven op een lijst van links-extremistische personen.